

Előfizetési díj

Írdekre postán vagy helyben háshoz
hordva:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy órá helyben	1 „

Videkről egy hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Ötször hasábozott gármond sor 6 kr. ára
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb
és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is
nyújt a kiadó hivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 22). Haasen
stein et Vogler
Wien
Wallfischgasse nr. 10.

Nyitlőéri cikkeik

gármond sora után 25 kr. fizetendő.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

Szerkesztői szállás:

Belső-szénutca 16. szám, hová a lap szellemi részét illető
közlemények czimzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazd. napilap
1873 utolsó negyedére.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy órá	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar
kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra
előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legcélszerűbben pos-
tai utalvánnyal, kiadó Stein János könyv-
kereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után
tisztteletpéldánnyal szolgálok.

A „KELET” kiadóhivatala

Büntetőjogi elmékedések.

IV.

□ Ha a büntetés joga nem származik
se az egyén természetes jogaiból, se a társa-
dalom collectiv érdekéből, vajjon nem vagyunk-
e kénytelenek úgy tekinteni azt, mint az is-
tenségnek rejtélyes folyamánát, közegét nem
annyira az isteni jogszolgáltatás, mint inkább
boszúállásnak, mint egy rémítő és kifürkész-
hetlen hatalmat, melynek az emberek, bármily
állást foglaljanak is el e világon, pusztán vak
eszközei? E felfogás számos követőre talált
a theologusok s az isteni jog politikusainak
közében. Felismerhető már Tertullian és
az. Ágostonnál, s az újabb időkben de Ma-
istre komor ékesszólása által lón legerélyes-
ben védelmezve.

Maistre a gondviselés világi kormányza-
tának apostola. Szerinte isten egyenesen és
közvetlenül részt vesz a földi dolgoknak, a
polgári s politikai világrendnek vezetésében
s az emberek vagy alávetik magokat vakon
akarátának, vagy egymást emészti föl egész
társadalom sorsába főleg a bűnösöknek —
kik közé bizonyos fokig valamennyien számít-
hatók vagyunk — büntetés, vagyis a földön

szünet nélkül történő gonosz tettekkel arányos
rosznak szétosztása által nyilvánul. S miután
a legitim uralkodók istennek földi képviselői,
azoknak első praerogatívája szintén a vétke-
sek fenytésében az élet és halál fölötti ren-
delkezésben áll. Az eszköz, melylyel ezen iste-
ni jogot gyakorolják, a hobér, kinek magasz-
tos feladatát még eddig senki sem dicsőíté
annyira, mint Maistre!*) A büntetéseket az
isteni bosszúállás művének tartván, természet-
esen egyaránt helyesli azok valamennyi ne-
mét, s egy törvényt se tart kegyetlennek, egy
büntető jogszolgáltatási ténny se tevének. A
modern tudományt az isteni igazságszolgáltatás
legsúlyosb fenytékének, a háborút csodaszerű
isteni megtorlásnak nyilvánítja. . . .

Felesleges hosszasan bizonyítgatnunk, mily
veszélyes, mily embertelen, mily szentségtörő
de Maistre büntető elmélete. A gondviselés
szerinte egyszerű eszköz a királyok abszolút
uralmának s a nemesség kiváltságainak bizto-
sítására. Kiirtja ezen elmélet az emberi lélek-
ből minden fogalmát az isteni jósnak, s a
haragot és bosszúállást teszi helyébe, mely
egyaránt sujt bűnöst és ártatlant. A hajdan-
kor bölcsészei a jószágban ismerték föl egyik
kiváló jellegét az istenségnek. E tekintetben
egy nézetet hirdettek a szoltárok magas röptű
dalnoka, Socrates, Plato Timeajában s a
„törvények” tizedik könyvében. Isten megal-
kotta a világot, — mondja Plató, — mert jó.
S e nézet fenntartá magát a középkor száza-
dai át egész korunkig; de Maistre emberte-
len és vallásellenes kegyetlenségi doctrinája
soha sem leend képes ezt megdönthetni.

S kellett is föl kezdetben némi viszhan-
got, ha talál is még mindig csodálókra bizo-
nyos párt körében, azt a szerző szenvedély-
teljes, megragadó irányán kívül főleg meg-
jelenése adott körülményeinek tulajdonhat-
juk. Maistre akkor lépett a küzdőterre, mi-
dön a forradalom vihara széttörte az abso-
lut hatalom és vallásos türelmetlenség egész
táborát. Ő a viharok közepette reményt ön-
tött e táborba, s jövőjéről mert szólni. Sőt
élre állott, s fegyvereket adott kezeibe; el-
avult előítéletei s örült követelményeinek iga-
zolására egy támadási- és védelmi rendszert
alkotott, mely alapján hamis ugyan, de meg-
lepő újsága és vakmerősége által. S e küzdel-
met — „pro aris et focis”, saját kasztjéért
és annak kiváltságaiért — huszonhat éven át
nagy bátorsággal s hő szenvedéllyel folytatá.
Mindez felruházható ugyan öt pártjánál határ-

*) V. ö. „Soirées de Saint-Petersbourg” cz.
munkájának I. köt. 38 és k. 11.

ki vele legyen, öt szeresse, megértse, fájdalma, ne-
héz terhét elviselni segítse — igen, ha maga Vil-
mos lett volna is az, Vilmos, csak mint barát,
mint testvér! Oh adná az isten, hogy jőne! De ő
nem jött, ő távol volt s idegeneknél nem akart sze-
retetért, szánalomért, segítségért könyörögni.

Éjjel volt, nyár vége felé, szomorú esős éj,
de mégis titokteljes nyári éj, titokteljes fohomá-
lyával.

Wallden ágyban feküdt, láztól pirosan, felpuf-
adt arccal, vad lázas álmaktól kirozva, melyek-
ben régi szenvedélye, a kártya vitte a főszerepet.
Veszítet s nyert s oly szavakban és modorral be-
szélt önmagához, hogy kik őt így hallják vala, ép
oly fájdalma, mint utálatot éreztek volna iránta.
Mária Lujza öltözetben s gyermekével öleiben, ült
saját ágyán. Elszunnyadt s képtelennek érezve ma-
gát tovább is virrasztani, a párnára hajtá fejét. Az
öreg Johanna, a tűz előtt kis széken ülve, bolin-
gatott.

Mária Lujza álmodott. Oly boldog volt, oly
szerfelett boldog! Ugy tetszett neki, mintha avval
foglalkoznék, hogy gyermekét, azon ünnepélyes disz-
szel borítsa, mely bizonyossá tette, hogy e gyermek,
kiért annyiszor dobogott szíve, nyugtalanság és bánat
kiért oly keserű sohajokat küldött ég felé és oly sok
forró könyvet hullatott, most minden földi bajtól fel-
van mentve.

Ijedten riadott fel, a mint felébredve borzasz-
tó rettegéssel gondola: Istenem, istenem! ez álom
tán csak nem való? Isten nem vehette őt magá-
hoz, mialatt én aludtam! s ismételve figyelt az anya
gyermeké gyöngye leheltetére. Oh, csak egy anya tud

talán tekintélyvel, de soha sem fogja meg-
akadályozhatni azt, hogy a részrehajlatlan bi-
rálat éles kárhóztatást ne mondjon isten-
emberiségellenes elméletére.

— A pénzügyminisiteriumban szorgalma-
san dolgoznak az administratio reorganizációján, kü-
lönösen nagy érdekléssel várják azon utasításokat, a
melyeket a pénzügyminisiter, a pénztári, a vámügyi
kezelésre és az adóhivatalok hatáskörének szabályo-
zására nézve összeállított. — E terjedelmes mun-
kálátok egyrésze már sajtó alatt van.

Ezzel együtt dolgoznak a pénzügyigazgatási
és adóhivatali kerületek kikerekítésén is, a mitől
nemcsak megtakarítást, hanem az administratióknak
jobb és egyöntetűvé tételét is várják.

Valóban kíváncsok, hogy e tekintetben is tör-
ténjék valami. Erdélyben egy-egy adóhivatal sokszor
két-három megye, szék, vidék területén fekszik, sőt
Magyarországon is többször megesik, hogy községek
például földadójuk egy részét az egyik, másik részét
a másik megyében fekvő s különböző pénzügyigazga-
tóságok alá tartozó adóhivatalnál fizetik.

Egyébiránt nemcsak a szabályzatok tökélyesbi-
tésén, szóval az ügykör precizizálásán és a területi
beosztáson dolgoznak, hanem a szolgálattelviszonyok
s az előléptetés módjait s feltételeit is tanácskozá-
sok tárgyát képezni.

— Azt olvassuk, hogy alaptalan a „L. C.”-
nek állítólag hiteles forrásból merített közleménye,
mely szerint kormányunk a magyar és erdélyi volt
udvari kancellariát bécsi két palotáját eladni szán-
dózik. Mindaddig, míg el nem töröltetik az ő föl-
sége mellett levő miniszterium, és a mig fennál a
delegációk intézménye, nem igen lehet szó, legalább
a magyar volt kancellaria épületének eladásáról. Itt
vannak ugyanis az ő felsége mellett levő miniszte-
rium hivatalhelyiségei és — a mi fontosabb — itt
a magyar területen, a mennyiben a terület exterrito-
rizálva van — tartja üléseit a mi delegációknak. Más-
ként áll a dolog az erdélyi volt kancellaria épü-
letére nézve, a mely tágasabb is amannál és a mely-
en a „Krach” bekövetkezte előtt kellett és lehe-
tettsé voltna jó áron tudni, mig ma, mikor a tel-
kek értéke Bécsben oly nevezetesen alászállott, az el-
adás nem ajánlatos. Mivel azonban itt vannak a
magyar miniszterelnöknek és az ő felsége mellett levő
miniszterium pompás lakóhelyiségei, továbbá itt
lakik minden miniszterünk, a mikor Bécsben időzik,
valamint itt kapnak szállást mindazon magyar hiva-
talnokok, a kiknek Bécsben dolgoznunk van, nem való-
színű, hogy akár csak az erdélyi volt kancellaria
házának eladásával is komolyan foglalkozzék kor-
mányunk.

ily figyelme hallgatozni! tudja lelkét így fűleibe le-
helni! Mária Lujza szíve közel volt a megrepedés-
hez, midőn végre a kis fia „mamát” rebegett. Oh,
mily édes hatalom fekszik ez egyetlen szöcskében!
Most ismét a boldogság fénye, nyugalma hatá át a
fiatal anya lelkét. Mily nagy, mily kegyes és jósa-
gos még is az isten! — Csak megakart mutatni
neki, minő borzasztó sors érhetne volna őt. Kimond-
hatatlan hálás pillantást vetett az égre s hűvvel
szorította keblére gyermekét.

Erőt merítve a rövid alvásból s ez elmúlt óra
rejtélyes hatásától felvillanyozva, felállt ágyáról s a
könnyű három éves teherrel karjain, férje fekhelyé-
hez lépett, hogy őt is megzemlélje.

Wallden lázas ábrándjai, az este be vett csila-
pító ital következtében, megszűntek; most mély álom-
ba volt merülve.

Néhány perczig halkán imádkozott Mária Luj-
za mindnyájukért; ekkor leült az ablak elé, csende-
sen dalolva kis fia kedvenc bölcső-dalát, mely mel-
lett mindég legszívesebb szunyadtott el.

A nap kezdé rendre megaranyozni az erdő fáinak
csúcsait; a kis szoba kezdett megvilágosodni s midőn
Mária Lujza, e kis lény bágyadt, beesett arcát
szemlélte, kinek ő adott életet s ki nemsokára az
igazi élet felé fog repülni, ekkor úgy érzé, hogy szí-
ve tudni fog erős lenni. Nem csak érzé, de szavak-
ba is öltözteté s így szóla magában, „legyen meg
isten akarata!” És még is, azt hitte a szegény nő,
sokat szenvedett szívének utolsó verése fog most
megszűnni, a mint látta, kis fia hogyan nyújtja ki
hevesen, váratlanul karjait. Oh, ő még nem érté e

— A horvát országgyűlés ülésén a köz-
munkaváltási törvényt harmadik olvasásában elfe-
gadta. Antolek interpellálja a kormányt, vajjon ez
ülésszak alatt elő fog-e terjesztetni a házközösségekre
vonatkozó törvényjavaslat. Mazarunics válaszolja,
hogy a javaslat jelenleg a korona elé van terjesztve,
és még ez ülészakban a ház elé is fog kerülni,
hogy ennek azonban alig lesz ideje a javaslat tár-
gyalására. Tombor megújítja interpellációját Bugarz-
ki járásbíró állítólagos választási kihágása tárgyában.
A bán igéri, hogy a vizsgálat befejeztése után fe-
lelni fog. Mazarunics azután behatárol válaszul Ja-
kics interpellációjára az inségeseknek nyújtandó se-
gély tárgyában kijelenti, s hogy a kormány utépíté-
sek, kölesönök és vetőmag kiosztása által fogja az
inségeseket segíteni. Miskatovics erre nézve in-
dítványozza, hogy a kormány hatalmaztassék föl,
papirokra 300,000 forintot felvenni, gabonát szétosz-
tani és utakat építeni. Ez indítvány elfogadtatik. —
A tébolydára vonatkozó törvényjavaslat elfogadtatott
— Az országgyűlés elintéztén a kérvényeket, az
ülések a pénzügyi bizottságnak az 1874-iki költség-
vetésre vonatkozó jelentése előterjesztéseig elnapo-
lattak.

Bukuresti szemle.

Tagadhatlan, hogy újabb időben Romániában
a hírlapirodalom nagy lendületet vett. Alig van már
nagyobb város, melyben lapot nem nyomtatnának.
Szeverin, Mogureli, Krajova, Ploest, Galacz, Berlad,
Husa, Bákó, hogy többet ne idézzek, mindnyájan
lapot adnak ki akkor, midőn Jászvásár és főleg
Bukurest telvék napi, heti lapokkal és időszak-
i folyóiratokkal. Tagadhatlan, hogy ha ezek a lapo-
cák kevesebbet politizálnának, nagy előnyére vál-
hatnának a kultúrának. Azonban ezeknek nagyobb
része vörös lap s bár heti lapok, de azért a politi-
kai vezércikkek s pedig még milyenek?! soha el
nem maradhatnak. Különösen minket magyarokat
ugy szeretnek, hogy ma j d megesz nek. már t. i,
ha önk odahaza tudnák, hogy megakarják enni pél-
dál Berladon a Vászluj partján a Semenatoru-
luban. Ezen azonban ne üdöjjenek meg, mert a t.
szerkesztők többnyire erdélyi üldözött? romanpatrio-
ták, a kik itt ezzel kenyeret és népszerűsége-
t kéregetnek.

A berladi „Semenatorulu” szerkesztője is. Ne-
a g u ram, épen hunyadvármegyei. Lapocskáját kül-
di önkökhöz, a román társulatoknak és egyeseknek is
s azt hiszi a jámbor, hogy Berladból fogja a vi-
lágot sarkából kimozdítani. A napokban kezembe
jött egy száma, melynek politikai? vezércikk tele
van magyar sarkantnykkal kipódrótt magyar ba-
juszokkal, magyar gunyolódásokkal s azon jámbor
óhajással, hogy nemsokára ismét a románok fogják

mozdulat jelentését, mégis valami borzasztót gyani-
tott, s felköltötte Johanát, ki hirtelen előhívá N...
asszonyt s csakhamar meghatva nyugtalanul állt
Mária Lujza anyja, leánya oldalán.

— Nézd csak mama! istenem, mint elváltó-
zott színe! mint reszket kedves kis keze, gyermekem
gyermekem felel!

A kis fia nem felelt többé; még eszer próbált,
a legédesebb szót, „mama” kimondani, de e szó is
elhalt halvány ajkain.

De még szeretettel függtek szemei anyján, mi-
előtt az utolsó görcsroham kioltá utolsó szikráját e
gyöngye életnek.

Most biborfenyben tündöklött már a nap az
égen s reá veté piros fényben uszó lángsugarait, a
bőféhr mozduatlan anyára, e halvány gyermekre
mely keblén nyugovék s beárnyalva anya sötét fűrt-
jeitől, a béke és nyugalom álmát aluvá.

Könnyű szél zörgette a fák leveleit, a pacirta
most emelé fel dalát az ég felé s benn a szobában
az öreg nagyanya imádkozott a mindennek urá-
hoz . . .

A férj megmozdult most ágyában s felemelke-
dék. Szemeit dörgölé s merőn tekintett, az elébe
tárult jelenetre s elméjét a visszatérő eszméket egy
fényugara megvilágítva, összekulcsolá kezeit, elfűdö
velők arcát.

Da lelkiismerete elől nem tudá önmagát el-
rejteni.

(Folyt. köv.)

a császárt a magyarok hatalmából, mint 1848-ban? kiszabadítani. És ezek a zuglakok háborítatlanul jutnak önköz a román ugynevezett irodalmi társulatokhoz Fogarastól Máramarosig s Kelettől Nyugotig.

Nem kenyerem a miniszterek interpellációja, talán elég lesz ebből ennyi is. Talán jobb lesz, ha a Questions du jour-hoz fordulok. Ezek a következők: 1. A zsidó kérdés, mely folyvást hányja hullámain. 2. A monopólium, mely ellen az ellenzék izgat. 3. A vasúti összeköttetés. 4. A hadiszemle, melyet Floresco tábornok most rendez. Czézár Boliáa megelégtelte Marsillák tollharcát és felhívja, hogy feleljen neki: akarja-e a románzsidók emancipációját? A tüzes francia sem vette tréfára a dolgot s rögtön így válaszolt: „A cela nous répondons catégoriquement: Oui! szegény jó szívű öreg francia, de nem tudá, hogy minő darázs-fészekbe dugta kezét. A dohány egyeduralmát közel 8 millió frankot jövedelmez az országnak, de azért folyvást ostromolják a vörösek, hogy az a honi dohánytermelést tönkre tette s csak a társulatot gazdagítja. Természetes, hogy a miniszter és társai is kikapnak a gyanúsításból, hogy t. i. ők is zsebelik a monopóliummal az országot. A hadi szemlést más-korra hagyva most lássuk a vasúti összeköttetéseket, melyekről a „Pressa“ ezeket jelenti: „A mi ellenzékünk, a mely Románia szerencsésére hitelét és fontosságát elvesztette — koronként siet a vasúti összeköttetéseket kizsákmányolni, úgy tüntetvén fel az Ausztria-Magyarhonnali összeköttetést, mint nemzet elleni árulást, gyűlöletet és több éfélet. Azonban a mi demagogjaink és pártasik nem igen szerencsések ebben a harcászatban. Nem hogy meggyőzőnek valakit, de még nagyobbítják az ellenők támadt megvetést. Miután szappan nélkül megdörögli a „Romanul“, így folytatja: „A közelebbi kamara bizonyosan elfogja fogadni az összeköttetéseket a huzugság és tudatlanság nem győzhet a végtelenig. Közelebb azt a hirt költötte a „Romanul“, hogy a kormány a Vercserova-Szeverini vonalon a munkát beszüntette volna, mint hogy az osztrák-magyar kormány tiltakozik ellene. Tiszta inventio, mert a munka halad előre és megsem is volt akasztva. Volt egy kevés nehézség a folyó melletti országúttól, de azonnal el lön intézve. Legyen tehát biztos — így végzi — a „Romanul“, mert a kormány ugy a jonctiok, mint a vaskapu ügyében képes Románia érdekeinek eleget tenni.

Egy újabb question du jour, melylyel itt román és francia lapok foglalkoznak, a török és osztrák-magyar conflictus. Némelyik azt hiszi, hogy tollal is elfogják végezni, mások komolyan veszik a dolgot s háborút jósolnak még ebben az évben belőle. Marsillák talán leghelyesebben fejezi ki magát, midőn így ír: „Cette question demande des développemens dans lesquels nous ne pouvons entrer en ce moment.“ az az fejlődnie kell még az ügynek, mielőtt ő még hozzá szólhatna s azt hiszem, hogy mi is az ő véleménye mellé csatlakozhatunk. Levelem egy megrázó eseménnyel zárom be. Az itteni malmaison laktanyában mult szombat a lópor fellobbanván 5 katonát megölt, 2. halálos sebet kapott. A laktanya a város nyugati szélén van, de azért az egész város megrázkódott. Károly hg nyaralójától a Kotrocényi zárdától csak pár száz lépésre fekszik a malmaison, de a herceg Sinajban van családostól. A kár 12 ezer frankra van becsülve.

Vilmos császár Bécsben.

Bécsben f. hó 17-én esti 7 órakor a schönbrunni kastély nagy galériában király ő felségénél ebéd volt.

Az ebédnél a katonai rendbeli urak szolgálatai egyenruhában, illetőleg diszben, kalappal s karddal (öv nélkül) s a polgári rendbeli urak frakkban jelentek meg.

Ez ebédn részt vettek:

I. Vilmos német császár és porosz király ő felsége, herceg Bismarck, a német birodalom cancellárja s a német császár kíséretének többi személyzete, a német császár oldala mellé rendelt urak, a németalföldi királyné ő felsége kíséretével, Frigyes badeni nagyherceg, Luiza badeni nagyhercegné kíséretükkel s az oldalki mellé rendelt urakkal, Lipót bajor herceg, Gizella bajor hercegné, Schweinicz tábornok nagykövet, gróf Andrássy külügyminister, gr. Károlyi Alajos nagykövet, ő Felsége fő- és szárnyhadsegédei stb.

Folyó hó 18-án este a cs. k. udvari operaszínházban, a külső nézőhely kivilágítása mellett díszelőadás volt („Margaretha“ Gounodtól.)

A ház fényesen ki volt világítva s összes részeibe csupán a meghívott közönség bocsátott be.

7 óra után kezdettek megtelni a ház helyiségei. A páholyokban láthatók voltak a legfőbb udvari hivatalnokok, a diplomáciai missiók főnökei a községi miniszter urak, a cs. k. ministerium tagjai, valamint a Bécsben jelenlevő magyar királyi miniszterek az aristocrazia, az alsó-ausztriai helytartó, a bécsi polgármester stb. míg a földszinten a titkos tanácsosok, a tábornoki kar, a tőzsztisztek, az ide-

gen követségek tagjai, a hivatalnoki világ főnökei stb. foglaltak helyet.

Miután dísz volt bejelentve, a katonai rendbeli urak diszben (öv nélkül), a polgári rendbeli urak díszegyenruhában jelentek meg.

Fél 8 óra után király ő felsége a németcsászár ő felségével az operaház elé érkezett, az az előttösszegyűlt nagy néptömeg által élénken üdvözlötve.

A német császár ő felsége az osztrák gyalogezredesi egyenruhát s király ő felsége saját porosz gyalogezredének ezredesi egyenruháját viselő.

A lépcsőzet alján gr. Wrba főintendáns várta ő cs. k. felségeiket s őket az udvari salonba kísérték. Abban már előbb megjelentek: a badeni nagyhg. és nagyhg. Károly, Lajos, Albrecht, Vilmos, Lipót és Rajner főhg. urak, Mária Terézia, Erzsébet, Mária Thengő ő cs. k. fenségeik; Lipót bajor hg., Gizella bajor hg. ő cs. k. fensége, a gurgenti grófné, Vilmos württembergi hg., Gusztáv szász-weimari hg. s ő császári felségeikkel az udvari díszpályára mentek, a házban jelenlevők által fennállva várattván s tiszteletteljesen üdvözlötve.

Miután a legmagasb és magas uraságok elhelyezkedtek, megkezdődött a nyitány s az előadás kezdetét vevé.

A felvonás közökben a ház minden részében frissítő szerek szolgáltatottak fel.

A harmadik felvonás után ő cs. és kir. felsége a magas uraságokkal elhagyták az udvari díszpályát s az udvari salonba mentek, hol thea szolgáltatott fel, mire a legmagasb és magas uraságok a házat odahagyák.

ő cs. és kir. Felségeik Schönbrunnba tértek vissza.

A legmagasb és magas uraságok kíséretei a színpad minkét oldalán fekvő udvari páholyokban, valamint az udvari díszpályával szomszédos páholyokban foglaltak helyet.

BELFÖLD.

Deés, 1873. okt. 20-án.

Műkedvelőink tegnap a „Hazatértek“ című igen jeles eredeti drámát adták elő. A szerepek követhetőleg voltak kiosztva.

Zalándi grófnő özvegy — Czecz Kalalin k. a. Flóra, mostoha lánya, vakon született — Krémer Katalin k. a. Virányi Péter — Veres Imre, László, fia — Nagy Lajos, Rovatos László, a grófné ügynőke — Frink Lajos, Karády Gergely, öreg lelkész — Kolozsvári Miklós, Eduárd, Emilia gyermekei — Rác Lajos, Nagy Lilla k. a. Fogadás — Brassai Miklós, Tiszt — Ujfalvi Sámuel, Tempomkucsár — Losonczy István volt.

Általában véve az előadás kitűnően sikerült s a rendezőség is a színpadban tett ígéretéhez képest költséget, de legkivált fáradságát a kiállításra igazán nem kímélte s annyira nem hagyott fenn kívánni valót, hogy a várakozást jóval fölmúlta.

Czecz Katalin, Frink Lajos, Krémer Katalin. Nagy Lajos majdnem minden felvonás után háromszoros kihívásban részesültek s virágfüzerekkel árasztatták el, Veres Imre, Rác Lajos, Nagy Lilla meglettek ügyes játékaikkal s Kolozsvári veteránunk bebizonyította, hogy ő nem csak vigjátékokban remek, de az öreg szerepekben utolérhetetlen.

Veress Imre eltalálta szerepkörét, óhajljuk legtöbbnyire ilyenekben láthatni. Az apróbb szereplők helyeiket betöltötték. Óhajtanó volna, hogy az igazgatós-választmány egyszer minden tagot különböző szerepekben próbára tévén, a legsikerültebb szerepkörben léptesse fel az illetőket. Közelebbi előadás okt. 27-én „Kalmár és Tengerész“ másodsor.

Tegnap előadás bevétele 146 frt.

Kiadás: szolgásmélyzet, napidíjak, kellékek, új díszlet és női öltözékek hallomás szerint 80 frt. Tisztajövedelem 60 frt.

Éljenek az intézők és közreműködők.

rendes levelező,

Egy pár szó a kivándorláshoz*)

Romania-Pitest, 1873. okt. 13.

A „M. Polgár“ és a „Hon“ is közelebről azon hirt hozták, hogy Doboka megyének három községéből (Losárd, Derse, Pánczéleseh) a lakosok a nyomasztó szükség miatt Romániába akarnak vándorolni.

Rettenetes! ha igaz. Nem elég, hogy a chole- ra ezenként temette sirba népünket, most meg a könnyelműség akarja elragadni, a mit amaz meghagyott, s szomszéd barátainak (?) joggal hirdethetik, hogy „pusztul a magyar faj.“

Hogyan? Hiszen a kivándorlás által nem vesz el a magyar, mondhatják sokan. Népünk életerős faj, s mindenek fölött hazáját szerető, s ezek mellett még egy hagyományos missiot teljesít keleten, ha Romániába vándorol.

A ki így gondolkozik, az jöjjön Romániába, nézze meg azt az életerős népet, s ha szívét akkor

*) Közlő felszólítására a „M. P.“-ból vesszük át a tudósítást. Szerk.

sem keseríti el a honfű, úgy beszéde csak „száj-bösködés.“

A magyar nemzet — az elismert igazság — inkább elszájtító, mint beolvasztó képességgel bír s ezen tulajdonánál fogva a missio, a hogy azt eddig keleten teljesítette, teljességgel nem válik dicséretünkre. Pedig a román nemzet csak idegen népeket majmol, s a mit tud, azt más népektől tanulta, a kereskedést a zsidók, az ipart részben a törökök, részben a németek, a földmívelést a szerbek honosították meg annyira, mennyire; a miveltésben a francziák után szalad a román (az már nem ide tartozó kérdés, hogy miv lett a francia salon-társalgás az oláh szájában.) Hogy tőlünk magyaroktól mit tanultak? azt bajos volna meghatározni, ha nem azt a politikai pártversengést, mely Romániában is egyre dul. Ezzel ellenkezőleg magyarjaink sajátítanak el e keverékből egy oly idegen érzéset, mely szánalomra ébreszt és fájdalommal tölti el szívünket.

A keserű tapasztalás mondatja ezt velem, s e keserű tapasztalás indít felszólalni a kivándorlás ügyében, ha lehetséges megakadályozni azt. Szavam gyenge, s meglehet, hogy el sem hat közvetlen azok felé, a kikhez egyenesen intézve van, hisz talán még olvasni sem tud némelyike, de hozzátok szólok, kiknek a hatalom kezétökben van rábeszélés, meggyőzés által befolyjni a népre, titeket kérlek fel, hogy intsetek vissza a népet a veszedelemtől, rajzoltátok a nyomort, melybe önként akar rohanni, midőn vándorbotot veszen kezébe.

En leírom azt, úgy a mint tudom, a mint látom, s rajzom hiányát pótolja ki a lelkes akarattal.

„Románia egy jó fejős tehén, mely amugy csebrével adja a tejet.“ — ez a szóllás divatozik általában honunkban.

Es e mondatban volt is igazság.

Wolt... egykor, a „parás“ világban, ez előtt csak pár évtizeddel, mikor ez ország elszigetelve a világ befolyásától, fogalma se volt a nyugati civilizációról, a mikor egy oka kenyér 5 para volt, de egy francia szabás kabátért 20 aranyat kapott a szabó, mikor a munka és munkabér roppant aránytalanságban állott, mikor a tudomány kevés — mondhatni semmi — a charlataneria határtalan volt; volt, mikor egy lovász, ha megunta dressirozni a lovakat, nevelővé avanchirozott, s ha ez sem fizetett jól, orvos vagy mérnök könnyen kilelt belőle; mikor az iparos, ha a hétnek két napján dolgozott, kapott annyit, hogy a másik 5 napon vigan (?) élt belőle, a ki csak „Blaumonntag“-ot tartott, annak ma 2—3 ekeletes háza van a Podu mogosoj legszébb részén.

Ily körülmények közt Romania igen jó „éltető hely“-ül kínálkozott, s csakugyan tudtak is seregesen be a külföldiek, felhasználni a jó alkalmat.

A ki egyszer bejött ide, az ritkán kíváncsi volt hazá, legfennebb egy látogatásba rándult falujába, hogy megmutassa „olcsón szerzett“ cifra rangjait, s hogy rajzolván az itteni eldoradot, hivatkozaton a „jó életre.“ Ez a forrása ama román népdalnak is:

„Dinbovică apă dulce

Cine beă nu se mai duce

De si se duce, iear si int torce.“

A fennebbi körülményből, a székely föld közeli fekvéséből s annak túltömörségéből lehet magyarázni, hogy Romania idegen lakói közt a legtekintélyesebb számot a székely nép képviseli, az a nép, melyről a költő lelkesülten énekelte l

..... a székely vér...

Minden kis cseppje drága gyöngyöt ér. És ez a nép egyre pusztul, egyre vész, mintha ezredéves átok teljesülne rajta.

Ne álljatok nekem elő azzal, hogy van egy-kettő, ki megőrizte becsületét és hazája szeretetét Romániában is! Mi ez a nagy számhoz képest, mely levetkőzte azokat, mely hideg és érzéketlen marad e szóra „haza.“

Romániába akartok vándorolni? Jól van! Jertek. En, ki naponként siró arczotokkal találkozom, megmondom mi sors vár reátok ez országban, melyet egy rajzoltak elöttetek, mint téjjel mézzel folytót. Ime egy példa, ezer helyett.

Bejössz Romániába szép reményekkel s már előre számíthatod, hogy mit fogsz tenni azon fényes aranyokkal, melyek után csak kezdet kell kinyujtanod, hogy markolhasd. Utiköltségre talán otthon egy darab földet adtad el, melyre „bíró uramnak“ már rég vásik a foga, lévén az ő szomszédságában s még ő is sarkal, hogy csak jöjj Romániába, mert itt ilyen meg olyan bő világ van. Bejössz és kapsz is egy „jó helyet“, legalább így ajánlja neked azon „ügynök“, ki pénzért ez állomást szerezte. Igéretben nincs hiány és nagyon is meg vagy elégedve azon 8 — 10 arannyal mit, mint kocsisnak, vagy azon 3 — 4 száz arannyal, mit mint tisztartónak ígért neked az uraság. Itt élsz néhány hónapig, dolgozol reggeltől estig minden nap s fizetésed még mind egy krajczárig „benn van“, mert gazdád folyvást csak ígéreteket tart. Repeze eladaskor azzal biztat, hogy majd a buzából fizet, mert a repeze ára házi aprólékos költségekre kellett; vándor a „buzacséplést, de azt meg — mint gazdád mondja — tőle is hitelbe vitték el, de majd eljön

a kukorica szűret s akkor bizonyosan megkapod a bérédet. Így vársz napról-napra hónapról-hónapra, míg a nyári munkaidő véget ér s akkor már kifogyván békettüredéből követeléssel állsz elő. Mi következik ekkor? Az, hogy ebrudon kivetnek. Igazságot akarsz keresni, de hol? Romániában inkább mint akárhol a föld kerekén — csengő pénz az igazság, neked pedig parad sincs, következésképp igazságod sincs.

Egy hajszál nagytás sincs e képbén, úgy beszéltem el, a mint naponként előnkbe akad.

(Vége köv.)

Simó Géza

Külföldi szemle.

Kolozsvár, oct. 22.

Franciaország minden nap közelebb van egy lépéssel a válság nagy napjához, azon naphoz, midőn a nemzetgyűlés dönteni fog az ország sorsán, hogy köztársaság maradjon-e továbbra is, vagy pedig monarchiává alakuljon át.

A jobboldali bizottság által választott küldöttség oct. 17-én már megállapodott volt ama javaslatok felett, melyeket a bizottság elébe terjesztett oct. 18-án a monarchia helyreállítására vonatkozólag. E javaslatok még ismeretlen ugyan, de azt állítják, hogy ezek szerint minden fontos kérdéseken csak a nemzetgyűlés a királlyal egyetértőleg határozhat.

A jobboldali bizottság is tartott egy gyűlést, sconstatálta a bizottság, hogy a monarchista többség teljes egyetértésben áll Chambord gróffal.

Egyébiránt, hogy mennyire alkalmasak a körülmények arra, hogy a monarchisták abból egy monarchiát kovacsoljanak, azt megmondja nekik Grévy legújabb röpirata, melynek egyik pasusa így szól: „Franciaország fokozatos átalakulás által tiszta demokráciává lett. Első hibája az volt, hogy az alkotmányos monarchiát nem tudta akkor megalapítani, mikor az erre szükséges elemek megvoltak; második hibája, hogy a monarchiát most akarja megalapítani, mikor az ahoz szükséges elemek már nincsenek meg többé.“ Grévy röpirata constatálja azután annak szükségét, hogy Franciaországban a társadalom mostani hegyzetének megfelelő kormány alakítását véglegesen; figyelmeztet a monarchista pártok lehetlenségére s bangulyozza, hogy a republikánus krmány az ország elismerésére és hálájára tette magát érdemessé, valamint azon borzalmakra is figyelmeztet, melyeket a republ. kormány bukása maga után előidézhet és így végzi: „minden monarchiai restauratio csak vihart kelthet s egyedül a köztársaság vezethet minket biztos révrbe.“

Mi a jelenlegi francia kormány tagjait illeti, ezek minden erejüket arra fordítják, hogy Mac-Mahont oly politika követésére bírják, mely a fuzionisták pártjának kedvező.

October 17-én este Thiersnél tartottak értekezletet a balközép jelesebb tagjai s a jelen voltak egyhangulag constatálták, hogy a balközépnek egy tagja sem fogja magát elszédtetni Chambord concessioi által s senki sem fog közülök a monarchiára szavazni. A republikánus töredékek egysége rendíthetlen.

Az Orleans hercegek azt kívánják, hogy a nemzetgyűlés még e hét végére hivassék egybe. S. Buffet, nagyon hajlandó volna az állandó bizottságot egy renikivül ülésre birni, hanem Mac-Mahon nem akarja ehhez beleegyezését adni.

A padernorni püspökök papjaihoz a választások iránt intézett felhívást, melyben őket „a jog, igazság és szabadság“ nevében felhívja, hogy minden erejüket és befolyásukat ultramontan képviselők megválasztására használják fel. Ezzel szemben most a németországi lapok egy terjedelmes felhívást közölnek „Németországi katolicusaihoz.“ E felhívásban a többi között ezeket olvassuk.

„Hogy a németországi katolicus püspökök vannak meggyőződve, hogy nem nyújthatnak segédkeztet az egyház politikai törvények végrehajtására, ez ellen nekünk katolicusoknak nem volna kifogásunk, de igen is határozottan oda kell törekednünk, hogy megsemmisítsük a kath. főpapok államellenes coalitioját oly elemekkel, melyek Németország feltorgatására törnek, azon Németországnak, mely nemzetiségünknek rég óhajtott menedéke lett s melyet a német nemzet oly sokáig nélkülözött. Teszik ezt pedig a főpapok nem egyházi és vallási tekintetből, hanem tisztán csak telhetetlen uralomvágyból és világi czélok elérése miatt. — Mi az ultramontan párt, és mi a czélja? Az ultramontan párt azon párt, mely egyházi kiegészítet a politikai uralom szolgálatába szeretne helyezni. E párt kezében szeretné tartani Európa politikai mérlegét. Azt szeretné elérni, hogy minket, német katolicusokat nem csak egyházi, hanem politikai értelemben is uralma alá hajson, hogy aztán így szolhasson a német kormány: így és így kell tenned; ezt és ezt nem tenned, — háborút kezdened, vagy békét kötőd; ezt kívánom én: alattvalóid többségére támaszkodva. Az ultramontan párt mindig küzdött, egy egységes Németország ellen; mindig barátja volt a particularismusnak. Mindig azt hitte, hogy ha a né-

met nép gyenge és meg van oszlova, könnyebben felhasználhatja céljaira, mintha egy erős és egységes nemzetből van alakulva — stb.

A török külügyminiszter egy jegyzékben értesíté (oct. 18.) a porta képviselőit az idegen udvaroknál a sultán parancsára megkezdett reformokról. A körirat hangsúlyozza, hogy a reformok a kormány komoly és beható tanulmányainak alapján fognak életbe lépni és céljuk az ország pénzügyi helyzetét javítani, és gazdag forrásait termékenyekké tenni. A reformok élén áll a mecsetek javainak (vakuf) saecularisatioja. Az ingatlanokra behozandó adók e vakuf javakra is ki fognak vetetni az egész birodalomban s e végből egy bizottság nevezetett ki ad hoc, mely az erre szükséges munkálatokhoz hozza is látott.

E reformok az államkincstárnak nevezetes jövedelmeket fognak hajtani. Ugy szintén az eddig csak Konstantinápolyban fennállott dohánygyedárának is az országra kiterjesztése sok jövedelmi forrást fog megnyitni.

A bélyegadó, levélbélyegrendszer és másilyenmű adók reformja által az ezekből bejött 150,000 font legalább is 1 millió fontra fog emelkedni. — Ezen kívül a bányák és erdők behatóbb művelése és kizsákmányolása is kiszámíthatatlan mennyiségű jövedelmet fog hozni az államnak.

Ellenben egy rendelet közelebbi közzétételére van kilátás, mely által a kereskedelemre és iparra nézve eddig károsoknak bizonyult adók meg fognak szüntettni.

Magyar színészet.

Négy színű egy hét alatt: még akkor is körülbelül elég lenne, ha Kolozsvárnak négy színháza volna s a farkasutcai csupán a dráma muzsájának szolgálna.

Különbben ez a kifakadás „Sheridan Richard” hétfői színdarabjával, de nem színrehozatala miatt tört ki belőlem. A kevésbé ismeretes Dangle Alice eme történeti háttérű s drámailag alig kvalifikálható darabja, ha nem is őti meg egészen az iskola merev mértékét: de egészben véve olyan productuma a modern színtőlészethez, mely mind alapszámja korszerűségénél, mind szerencsés drámai szerkesztésénél s egy pár alakja sikerült rajzánál fogva egyike azoknak, melyek méltó s megérdemelt helyet foglalnak el repertoireunkban.

Sheridan, a józan optimizmus, nemes törekvés és a megtisztult ifjú idealizmus emez általános érdeklő repraesentánsát többektől láttam már sikerült feldolgozásban. Ezek közé sorozom E. Kovács Gyulát is: Sheridan ifjú tűzét, rendíthetetlen erélyének emelkedettségét, realis idealizmusát — paradoxonnak látszik, pedig nem az, — mely az embereket nem tartja sem angyaloknak, sem ördögöknek, hanem egyszerű embereknek, kikben sok a rossz, de sok a jó is; nemes küzdelmét az önértékelés szemben: mind eme vonásokkal jól eltalált színekkel festette E. Kovács Gyula szavallatában, test- és arcjátszában. Csak azon felfogását nem oszthatom, hogy a lelkesedés kitöréseit tulgyors szavallattal igyekszik mindenütt és mindig kifejezni; mintha a lelkesedésnek nem is volna nyugalmas egyszerűsége.

Champrose marquis, az élénk szellemű francia emigransot Körösmerei, — hogy is mondjam csak — vetkőztette ki jelleméből. Körösmerei minden volt inkább, csak francia nem: nyoma sem volt modorlataiban, gesztusában és beszédiségében az a könnyed elegancia, az a finom hajlékonyság, az a feltűnhetetlenül élénk megjelenés, mely egy francziát, ki hozzája még marquis, francziává és marquisává tesz. Még Golden ur (Veres), Duribar (Szentgyörgyi), Marciur (Krasznai) a „plen” és angolok is tullek rajta hévben s lélegzetében.

O' Dornes Susannát Vincze Mari, Cardivalj Cecília hercegnőt pedig, E. Kovács Gyuláné adta. Előbb az utóbbról pár szót.

Nem tudom, hogy mit akart az igazgatóság, mikor E. Kovács Gyulánát olyan szerepkörre szándékozta, melyet tényleg elfoglalt; azt sem tudom, hogy E. Kovács Gyulánának van-e csak egy mászeményi önismerete; s azt sem tudom, hogy eszerződés megkötésénél titkos rugók — mit azonban az egész világ suttog — játszottak e közbe: de azt tudom, érzem, sajnos tapasztalom, velem tudja, érzí és tapasztalja — meg vagyok győződve, — az egész közönség, hogy E. Kovács Gyuláné nem képes beváltani a most neki kijelölt szerepkört. Először is nincs organuma; ezt a részrehajlás, vagy az ostobaság meri tagadni. S nincs organuma, mert meglevő hanganyaga nem idomítható, nem cultiválható a színpad és drámai szerepköre igényeihez: tompa, magába zárt hang, mely a közönségben megjárja, de a művészet organuma nem lehet.

Másodszor nagyon természetes, hogy ha színésznek egyik legfőbb eszköze hiányzik, nincs mivel tanulmányainak eredményét: felfogását érvényesítse. E. Kovács Gyulánénál nem is lehet soha kivenni, hogy mi a felfogása, mit akar ő a szerepből teremteni, mi neki a művészi ideálja.

Harmadszor szép, deli alak, de nem színpadra való, hol a többiek kösött mint óriás veszi ki magát. Ez pedig rendkívül rontja a hatásvéleményét

ugyannyira, hogy máskülönbben is a alig-alig lehetnének kibékülve ilyen alakkal.

Ezek csak külső tényezők, az igaz; de létfeltételei a belsőknél, melyekről csak beszélni, is vakmerőség, ha amazok hiányzanak. E Kovács Gyulánában pedig minden hiányzik: egyedül szorgalma az, mivel amazokat ellensúlyozni erőlködik. Persze csak erőlködés marad.

Kimélytelenségről fog panaszkodni, meglehet, E. Kovácsné. Nem tehetek róla. Mikor naponként tapasztaljuk, hogy mind nagyobb és nagyobb szerepkört akar elfoglalni, mely teljesen felülmúlja erőit, tehetségét; mikor látjuk, hogy miként viaskodik anynyi buzgalom oly csekély képességgel: akkor kötelesebbnek figyelmeztetni a hiv küzdőt küzdelme hasztalanságára. Sőt még több: kötelesebbnek visszariasztani őt azáltal, hogy há tákrót tartunk elébe.

O'Dornes Susanna fejlesztett alakja a drámának, mint sem, hogy Vincze Mariska fejletlen képessége megbirkózhatnék vele teljes sikerrel. Mert részletes győzelme mindenestre volt. Felfogása nem volt helyes, midőn Susannából egészen kifejelesztő a naiv elemet s csak a tiszta lyricumot emelte érvényre. Pedig ez alakban mind a két elem egyenlően egyenlő. Hogy hol kelljen az egyiket s hol a másikat tulsulyra emelni: e fölött kérem, gondolkozzék egy kicsit s bizonyosan rájön.

Hanghordozása sem volt helyes, mint mindig, a hányszor még láttuk: nem tudja megadni a szavallatnak azt a hullámzatot, mely nélkül sértő monotonia csillingál a hallgató fülébe. S ez attól a modorozástól van, hogy Vincze Mariskánál majd mindenik szótagnak egyenlő hosszúsága van, a hanglétra pedig alig áll két hangnál többől. Innen aztán az az énekeszerűség is, mely minden inkább, mint kellemes.

Minutiosus megjegyzések ugyan ezek; de biztosítom, hogy megérdemlik gondolkozni felettök egy kicsit.

Kendi pompáson eltalálta az irlandi koldusban a comical savat s épen eleget használt fel belőle. Kiválólag eltalálnak tartom azt a vonást, mikor a Paddy nevelésének önértékelésével arval fejezte ki, hogy e szavak közben: „Már most tekintélyes ember vagyok” — lehet hogy nem szóról szóra idézek, — testének ide- s oda himbálázása által még eredetibben maszkírozta a comicumot.

A zárszék sorok csak úgy ásitottak az ürességtől.

Salamon Antal.

Magyar opera.

(L. L.) Octóber 21-kén került színre „Lucia”, mely nagy elterjedtséget nem művészenek, hanem dallamai hangzatosságának köszöni. Szövege Scott Walter nagyíró regényének kimélet nélkül megnyirbált váza; zenéje pedig a legbehízogabb dallamok belső egység nélkül szorozata, melyek a szöveggel és eslekvénnyel — egy pár számot kivéve — oly laza kapcsolatban állanak, hogy azokat ép annyi jogosultsággal lehetne bármely más, tetszés szerinti szövegre alkalmazni.

Donizettinek zeneszerzői tevékenységét egyáltalában vizsgálva, arról kell meggyőződünk, miszerint az általa létrehozott eredmények távulról sem felelnek meg kiváló tehetségének s a rendelkezésre állott alapos zenei képzettségnek. S e szomorú tapasztalat abban leli kétségtelen magyarázatát, hogy Donizetti nem tudott kellőleg ellentállani ama téves irányú büszkeségnek, melyet ő a tulnag termékenységbe helyezett; s talán az anyagi haszonvágyának sem; mely körülményeknek elég bizonyítékát képezi a 24 év alatt megteremtett hatvannál több opera; de a hatásvadászat által is elragadtatni engedte magát ama csekélyes térre, melynek üres, eszmészegény irányja csak a nagy tömeg fejletlen izlésének kielégítésére van hivatva és képesítve.

Donizetti két nagy elődének, Rossini és Bellininek hibáit fokozott mérvben örökölte. A drámai kifejezés igazságát Rossini — főleg korábbi dalműveiben — gyakran áldozatul dobta egy csinos dallam kedvéért; — Donizettinél már folytonosan azt látjuk, hogy a zene nem felel meg a helyzetnek s a szöveg értelmének, s ha a Bellininél néha-néha feltűnő sentimentalis hangulat kárhoztatandó; ugy sokkal inkább az Donizetti zenéjében, melynek a beteges érzélgőség egyik alkatelemét képezi.

Ezen általános megjegyzések ép úgy illenek „Luciára”, mint a szerző más dalműveire. Itt is minden az emberi hang természetes jóhangzásának hatására irányul; drámai jellemzés vagy kifejezésről ép oly kevés lehet szó, mint az egyes helyzetek zenei illusztrációjáról. Az egész nem egyéb a meglepően kedves és behízog, de minden belső igazságot és jogosultságot nélkülöző dallamok egyenes szót láncolatánál oly célra: hogy a szereplők hangjok szépségét és iskolázottságát ragyogtathassák. Azért mely „Luciának” ép úgy mint társainak szövege és zenéje között tátony — csak is a szereplők kitűnő játéka képes némileg kitölteni. E törekvést észleltük Gerecsné asszony (Lucia) tegnapi szereplésében. Jó felfogásról tanuskodó, finom játéka s énekének szépsége, mi a kedélyi élet minden árnyalatának, a leg-

szelidebb érzelmek indulatok s kitörő heves szenvedélyeknek festésére egyaránt képes, elfeledtetni velünk szerepe tökéletlenségeit s zavartalan gyönyörben részesítenek.

Különbösen kiemelendők tartjuk „Lucia” első ariáját és az örülési jelenetet, mint a dalmű s előadás sikerült számain.

Sajnos, hogy nem nyilatkozhatunk ily elismerőleg Kápolnai úrról (Edgardo). — Hangja — mely az egyszerűbb helyeken nem nélkülözi a kellemet, — még nem bír a kül- és belterjesség oly fokával, minőt a nagy drámai szerepkör nélkülözhetlenül feltételez; — tulszítva pedig elveszti kellemet, és metszővé vagy tisztátlanná válik. Hanghordozásában hiányzik a simaság s ama művészi öntudatosság, mely képes az énekest a szenvedélyek legbevesebb kitörésekor is megővni a döcögő hangszulyozástól. — Elismerjük azonban, hogy mindezen hiányok nem pótolhatatlanok, valamint azt is, hogy Kápolnai ur oly hanganyaggal rendelkezik, mely a fejlesztést és tökélyesítést épen nem zárja ki; — s így nem bírnak eléggé ajánlani az ének valamint játék tekintetében fennforgó hiányoknak törhetlen szorgalom által utánpótlását, minek kedvező eredménye bizonyára nem fog elmaradni. Tegnapi szereplésének jól sikerült részletei gyanánt ki kell emelnünk a második felvonás híres Finalját s Edgardo utolsó dallamát. — Dicsérünk kell pedig azon ritka tulajdonért, hogy a szöveg szavait nagyon érthetőleg ejti ki. Tothfalusi (Lord Asthon) és Marcell (Rajmondo) urak játéka meglátszik a színpadi otthonosság és ebből folyó nyugalom. S bár egyikről sem mondható, hogy nagyon gazdag hangkészlettel bírnak, mindazáltal gyakorlottságuk segélyével ügyesen fel tudják használni a rendelkezésükre állót s eltakarni a hiányokat.

A kar működése nem érdemel dicséretet.

Az egész előadás — tekintetbe véve már hírhedetté vált körülményeinket — kielégítőleg folyt le.

A zenekarra vonatkozó megjegyzéseinket más alkalommal tesszük meg.

Főlhívás hazánk hölgyeihez s a t. közönséghez!

Az országos nőiparegyet főfeladatai egyikének megvalósítását akarja napokban megkísérteni. E műve egy mintaszerű nőipartanoda felállítását lenne. Az intézet tantervét már benyújtottuk a miniszteriumhoz s minden előleges intézkedést megtettünk annak megvalósítására. Az egyet tagjainak nagyrésze alapítványát s a jövő évi tagdíjat is kész a több ezer forintnyi tökélt igénylő tanoda felszerelésére átengedni, s magánosok is hajlandóknak nyilatkoztak áldozatokat hozni e célra.

Nem habozunk ezért, nyilvánosan felhívni minden honfit és honleányt, hogy ügyüket anyagiilag és szellemileg előmozdítani igyekezzenek. Ez úgy nem egyeseké, hanem az egész nemzeté. Még mielőtt a tanoda megnyitásának határidejét biztosan kijelölhetnénk volna, közel száz nő jelentkezett nálunk, hogy magokat e tanoda növendékei közé beírassák. E száz nő a magukra hagyott, anyagilag kenyérkeresetre kényszerítettett nők köréből való, s tizenháromezer illy nő van e honban, tizenháromezer nő, kik özvegyen vagy árván önéküz munkájára vannak utalva. E nőket hasztalan igyekszik az áldozatkészség és emberszeretet fantartani, erőlteti az illy nagy számmal szemközt, nem koldusbotot, nem kegyelemkenyeret, de eszökt kell nekik adnunk, hogy önmagok, saját kezük munkája által biztosítsák lételüket s szerezzék vissza azt az elthont, mit elődeik hibája vagy a kérlethetetlen sors elrablott tőlük. A korszellem dicsőségesen küzd az előítélettel: ma már szabad a nőnek is dolgozni önmagáért. E korszellem segítjük mi elő s reményünk van, hogy nemcsak szabad lesz előttök a tér, de dicsőség is vár azokra, kik eddig még járatlan ösvényekre lépnének. Ezen nagy elvet, a nők munkaképesítését akarja kivívni a mi ipartanodánk s e nagy elv — kell-e ismetelnünk! nemcsak a mi egyetünk elve, de a legnemesebb erkölcsi törvény követelménye.

Teljes bizalommal hívjuk fel azért e haza minden áldozatkész fiát és leányát, hogy ezen maga nemében első és minden esetben hiányt pótló intézet részére bármily csekély összeget adományozni s azt egyetünk elnöke Kühnel Ignácéhoz (Budapest Sándorutca 10. sz.) mielőbb beküldeni sziveskedjenek. Ezen tanoda mielőbb megnyitása nemcsak egyes szegény nők érdekében áll, hanem, mint mi önértéssel hisszük, művelődés történelmünkben nem jelentéktelen tényező leendő.

Kelt az országos nőiparegyet választmánya 1873. Octóber 10-én tartott ülésének határozata folytán az egyet nevében:

Gr. Szapáry Gyuláné, Kühnel Ignácéné, védnök.

Bücker Gyuláné, Szegey Mórné, alelnökök.

Molnár Aladár, Várady Gábor, másodalelnökök.

György Aladár, jegyző.

A „KELET” magán-távirata.

Feladatott Pesten octóber 22. 10 ó. 10 p. d. e.

Érkezett október 22. 10 ó. 15 p. d.

A német császár tegnapelőtt meglátogatta Andrássy grófot, királyunk pedig Bismarckot, azután Andrássy és Bismarck hosszasan értekeztek. Tegnap diszebed tartott, melyen királyunk lehető legszívélyesebben felkösönté vendégét. Vilmos hosszasan válaszolt s megköszönte fogadtatását, melyben előbb neje, gyermekel, most maga részesült. Barátságos érzelmek, melyek tavaly a berlini, mostan a bécsi találkozásnak alapul szolgálnak, a legjobb biztosítékai a békének, mondá Vilmos.

Bazaine pörében megkezdődött a tanúkihallgatás.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, október 22. 1873.

— Ö felsége igazságügyi m. kir. ministere előterjesztésére bíróné a m.-vásárhelyi törvényszékhez Vlád Miklós az ottani törvényszékhez beosztott volt urbéri törvényszéki bíró nevezte ki.

— A kir. igazságügyminiszter a fogarasi törvényszékhez jegyzővé Jakab Gábor ottani irodatisztet nevezte ki.

— Képviselői közgyűlés. Kolozsvár képviselő testülete ma délután 3 órakor közgyűlést tart a tanácsház nagy termében. Az érdekesnek ígérkező ülés egyik tárgya, a választási elnök által benyújtott jelentés fonálnál a polgármester előterjesztése leendő, a folyó hó 10-én megválasztott 53 képviselői tagot illetőleg. Azután a járvány tartamára alakult bizottság terjesztendő elő jelentését s kezeire bízott pénzek felhasználásáról.

— Port a szemébe. A nemzetgazdasági tevékenység éber rendőrségünk jóvoltából egyre nagyobb tért hódít városunkban. A gróf Rhéday-féle ház földszinti épületének b.-szénutczára nyíló részében ugyanis egy csinos cséplőgépet rendeztek be, mely néhány nap óta a járó kelők legnagyobb öröme szórja szemek közé a polyvát. Hogy az emeleten lakók e miatt ablakaikat ki nem nyitbatván lakásukat nem szellőztethetik az épen bagatelle azon nagy vívmány mellett, mely a szalma csépléséből városunk közjólétére háramlik. A csépléltető mint halljuk, csupa hálaérzetből rendőrségünk halántékaira koszorút készült fonatni — szalmából.

— A „Reform” úgy tudja, hogy Kassay Vidor szerződött van színházunkhoz. Vajha több alapja lenne e hírenek, mint színházi híreivel gyakran megcsik.

— Az ősz szelid szép napjait pár nap óta sugártalan ködös borongos időjárás váltá fel; a fedelmi nap fénye nem bír át törni a nehéz ködözlapon s csak a déli órák felé derül ki zord arca néhány pillanatra. A sétatéved azonban ilyenkor sem fog, minthogy vízzel telt járdáinkon már most is valódi istenkisértés szárazlábbal járkalni. Hát még télen, mikor jégvértég közpödik egyenlőtlen, vajt és kopott kövezetükön. Az ujon készített járdából pedig még csak egy kis rész van bemutatva s többhöz az idén immár alig is lehet reményünk, minthogy az ezutáni időjárás legkevésbé sem alkalmas ilyenmű munkák végzésére. Valóban, ha az új járdánk lerakására fordított idő csigagyorsaságából annak jó-ságára következtethetnénk, úgy mintajárdára lehetne kilátásunk.

— Aranyosszék alkirálybírája, főkirálybírája megbízása folytán, a székötörvényhatósági képviselő bizottságát Felvinczre 1873. novemb. 4-re az ősi III-ik rendes közgyűlésre az állandóbizottmány pedig azt megelőzőleg f. évi nov. 1-re d. e. 10 órára hívta meg. A tárgyak lesznek: szentesített törvények kiadása, felsőbb rendeletek és törvényhatósági átiratok tárgyalása az 1874-ik évi költségvetés megalapítása, alkirálybírói jelentés s más kelbi ügyek.

— Tünneményes idők járnak! A szabadelvű demokrat „Magyar Polgár” védelme alá fogja a kutyabört s avval vádolja lapunkat, hogy midőn lapunk 240. száma reflectalt egy beküldött értesítésre, melyben nagyságos Kibédi Biasini Domokos ur említettik: „Azonban bántást követett el alkotmányunk ellenében,” mert kár „azt a derék becsületes embert, a kinek még atyját Erdélyországa a magyar szent korona (?) tagjává, nemessé (?) törvényezikknél (?) fogva tette, megérdemelt nemességével gunyolni.” Hát bizony mi „édes ur” nem szoktuk vizsgálni, hogy valakinek 77-ik nagyapja vagy immediate apja, avagy épen anyja kapja-e a nemessé-levelet s ha valakinek kedve telik az illy „levelekben”, tőlünk bizton mulathatja magát. Csak arra vagyunk kíváncsiak, hogy miként követhetünk el mi otromba bántást „alkotmányunk ellenében” mikor illő reverenciával adtuk meg a vitulusnak a titulust.

Szerkesztői posta.

— A deázsai műkedvelői előadásról épen három tudósítást vettünk. Természetesen csak egyet használhatunk föl, a más kettő szives beküldőtől bocsánatot kell kérnünk. A mentség: lapunk szűk tere.

Felelős szerkesztő: Szász Béla

Hivatalos.

73. 187%.

(419)

(1—1)

Hirdetmény.

A kolozsvári kir. tud. egyetemen egy 1 frt 50 kr. napi díjjal egybekötött díjnoki állomás lévén betöltendő, pályázni kívánók felhívtnak, hogy kérvényeiket **f. october hó 30-ig** az egyetemi rectori irodában adják be.

Kolozsvártt, 1873. october 17-kén.

Dr. SCHULEK VILMOS,
e. i. rector.

Sz. 1917. 1873.

(420)

(1—3)

Árverési hirdetmény.

A marosújvári hidvám s hidgondozás egy **f. é. november 13-kán** előtt **10 órakor**, a sóbánya hivatalban tartandó írásbeli árverésen, a többet ígérőnek két évre haszonbérbe fog adni. Melyre vállalkozók azon megjegyzéssel hivatnak meg, hogy illőn kiállított s bélyegzett ajánlataikat 10% bánatpénzrel lássák el. A kötlelvi pontok a sóbánya hivatalnál naponta megtekinthetők.

A m. kir. sóbányahivatal.

Marosújvártt, 1873. october 17-kén.

Szám 2747.

(416)

(2—3)

Hirdetmény.

Torda város tanácsa által a képviselő testület 97. 1873. szám alatti határozata következtében közhírré tétetik, hogy Torda városának az Aranyos folyamán átvetelő nagyhídoni vámvétel joga 1874 január 1 től számított 2 egymásután következő évre **f. 1873 december 2-kán** a városi közgyűlési teremben tartandó közárverésen, a legtöbbet ígérőnek bérbe adjatik. A ki az árveréshez hozzá akar szólni köteles a felkiáltási ár 10% ét bánatpénzzel letenni. A felkiáltási ár 7805 frt. zárlatu ajánlatok az árverés megkezdése előtt elfogadtatnak. A többi feltétel a tanácsnál, hivatalos órákban megtekinthető.

Torda, 1873. october 15-kén.

A városi tanácstól.

SZIGETHI SÁNDOR, polgármester.
DARKÓ ZSIGMOND, főjegyző.

(417)

(2—3)

Pályázati hirdetmény.

Udvarhelyszék törvényhatóságánál rendszeresítve lévő 800 forint évi fizetéssel egybekötött házi pénztárnoki hivatali állomás üresedésbe jöven, ezen állomásnak választás útján való betöltése, a legközelebbi rendes őszi közgyűlésen fog eszközöltetni.

Miről a pályázni kívánók, azon megjegyzés mellett értesítettnek, miszerint pályázati kérésüket **a t. h. főkirálybírájához**, a jelzett gyűlés előtt beadni igyekezzenek.

Sz.-Udvarhelytt, 1873. october hó 17-kén.

az alkirálybíró, TIBÁD.

Legujabban megjelentek és
Stein János könyvkereskedésében Kolozsvárt kaphatók:

Naptárak 1874-re.

AZ „ATHENAEUM“

(Ezelőtt Emich Gusztáv)

Nagy Képes Naptára

a z 1874-dik é v r e.

Szerkeszti Sárkány János Ferencz. Teljes tiszti czimtárral.
Tizenötödik évi folyam számos fametszvényvel.

Ára 1 forint.

Ez a legszebb, legteljesebb és aránylag legolcsóbb
nap t á r.

Közhasznu

Erdélyi Képes Naptár

1874-dik közönséges é v r e.

Különös tekintettel a vásárok hibátlan kiadására.
Tizenötödik évfolyam. Ára 26 kr.

Szerelmesek Naptára 1874.

Mulattató képes tartalommal. Szerkeszti Don Juan N. 8-r. Ára 80 kr.

Jegyzék-Napló,

ügyvédek és bírák számára. 1874.

Szerkeszti Schnierer Gyula jogtudor, ügyvéd. Tizedik évfolyam.

Ára 1 frt 20 kr.

Jegyzék-Napló, gazdák számára. 1874.

Második évi folyam. Ára 1 frt 20 kr.

Jegyzék-Napló, mindenki számára. 1874.

Második évi folyam. Ára 1 frt 20 kr.

Irodai fali naptár 1874. é v r e.

Rom. katolikus és protestáns, görög-orsz és izraelita naptárral, bélyegilleték táblákkal, s a királyhágón inneni rész törvényszékei s járásbíróságai táblázatos kimutatásával.

Különös tekintettel hivatali használatra.
Ára 30 kr. Postán küldve 35 kr.

Ugyan csak

Stein János kereskedésében
kaphatók:

Huszonöt év után.

Tóth Kálmán válogatott költeményei. 2 kötet. Pompás díszkötésbe.
Ára 3 frt 20 kr.

BESZÉLYEK,

német, francia és angol eredeti után fordították többen. Ára 1 frt.

A komédia elmélete.

A Kisfaludy-társaság által jutalmazott pályamunka.

Irta Névy László. Ára 1 frt.

Szabályrendelet

az 1871. évi XVIII. t. cz. 74 és 75

§§. értelmében

a közjegyzői hivatal

ellátására előirt képesség beigazolása végett megkívántató szigorlat tárgyai és megtartási módja iránt. (Lenyomat a „Budapesti Közlönyből.“)

Ára 10 kr. Postán küldve 12 kr.

(412)

(2—3)

Eladó birtok.

A kolozsvári határon, a vasuti indóház felett egy **145 holdból álló tagosított birtok**, mindennemű gazdasági épületekkel ellátva, örökáron eladó. Értekezhetni **Tauffer József** kereskedésében Kolozsvártt, óvár, saját ház.

Ugyancsak Tauffer J. kereskedésében egy jó nevelésű ifju

tanulónak

felvétetik.

(418)

(2—3)

Hirdetmény.

Kolozsvár n.-várad vasuti vonalon, Kolozsvárhoz egy óra távolságban eső Egeres helység határan **827 holdra** kiterjedő tagosított birtok, **14 hold** belső telekkel — jó lak- és gazdasági épületekkel, — a legjobb állapotban lévő két kövű lisztelő malommal, — több helyiségekben lévő koresmajoggal, több évekre haszonbérbe adatik **1874-ik év január 1-étől fogva**.

Ertekezhetni Kolozsvártt, küll-monostorutca 180. ház sz. a. lakó tulajdonossal.

A bécsi világtárlat látása mesés meglepetést nyújt. A jelenkor ez egyetlen nagyszerűségének

(292)

Erdélyben

a legnagyobb úti- kellék gyári raktár
Csapó Sándornál Kolozsvártt.

u. m.

500 darab úti faláda osztályzattal és a nélkül	4 frt. 80—20 frtig.
1000 darab útibőrönd	2 frt 80 krtól, 40 forintig.
500 „ kézi táska	80 krtól, 5 frtig.
300 „ úti táska	1 frt 50 krtól, 10 frtig.
60 „ felszerelt úti készlet	5 frtől, 40 frtig.
500 „ szivar- és pénztárcza, zsebbevaló és oldalt függő	30 krtól, 5 frtig.
300 „ zsebbeli gyufatartó	10 krtól, 2 frtig.
5000 „ zsebkés	20 krtól, 8 frtig.
3000 „ sétatálcza	30 krtól, 10 frtig.
500 „ eső- és napernyő	1 frt 10 krtól, 15 frtig.

50 darab gummi-köpeny	10 frtől, 24 frtig.
500 „ szürke szemüveg és ezvikker	1 frtől, 2 frt 50 krig.
5000 „ fog- és körömkefe	10 krtól, 3 frtig.
2000 „ ruha- és hajkefe	50 krtól, 3 frtig.
5000 „ mindenféle fésű	10 krtól, 1 frtig.
2000 „ fürdő és közöns. viselő kalap	60 krtól, 4 frtig.
200 „ oldaltáscza, nők- és férfiak számára	2 frtől, 10 frtig.
100 „ biztonsági úti pálcza	1 frt 50 krtól, 5 frtig.
100 „ Revolver	8 frtől, 30 frtig.

Legdúsabb választék mindenféle közönséges legfinomabb illatszerekből, szappanyokból, hajkenőcsökből, fogporokból és pépekből.

5000 pár férfi, női- és gyermek czipők.

minden szombat és szerdán indulhatni a reggeli vonattal és 30 napra érve nyitni lehet váltogatni